

АНОТАЦІЯ

Марченко Т.Ю. Право підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту: теорія і практика реалізації у кримінальному провадженні України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню права підозрюваного, обвинуваченого мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, в розрізі європейських стандартів з прицілом на особливості реалізації даного права в кримінальному провадженні України.

З позицій усталеної прецедентної практики ЄСПЛ встановлено зміст права сторони захисту на достатній час та права на достатні можливості для підготовки позиції у справі шляхом виокремлення складових / аспектів вказаних прав, визначення умов, за яких ці права вважатимуться дотриманими. Визначено наступні аспекти (складові) права на достатній час для підготовки стороною захисту позиції у справі:

- право бути вчасно поінформованим про природу та причину обвинувачення, зміну обвинувачення, нові обставини у справі, в т.ч. подання стороною обвинувачення додаткових доказів;
- вчасно отримувати правничу допомогу та допомогу перекладача, мати достатньо часу для зустрічей та комунікації із захисником;
- вчасно отримати доступ до матеріалів справи та мати достатній час для ознайомлення з ними, підготовки нотатків та фотокопій, обговорення їх із захисником;
- мати достатньо часу для залучення свідків, отримання експертних висновків;

- мати достатньо часу для вивчення повного тексту судового рішення з метою підготовки позиції для його оскарження у судах вищих інстанцій та бути поінформованим про строки для його оскарження.

Своєю чергою, «Компонентами / аспектами» права на достатні можливості для підозрюваного, обвинуваченого з метою підготовки ефективного захисту є:

- можливість підозрюваного, обвинуваченого віч-на-віч з дотриманням правил конфіденційності зустрічатися, радитись, готувати позицію захисту зі своїми захисниками. При цьому, задля ефективного захисту кількість зустрічей не може бути обмеженою та носити «дозвільний» характер на кшталт видачі перепусток зі сторони правоохоронців;

- можливість безперервного конфіденційного листування із захисником без втручання та нагляду зі сторони правоохоронців;

- можливість просити заміни захисника у випадку його неефективності або ж абсентеїзму. У разі заміни захисника мати достатню можливість комунікації з ним для вироблення позиції захисту. У разі призначення захисника державою, повинна бути врахована реальна можливість такого захисника повноцінно брати участь у справі;

- можливість захисника максимально активно брати участь у проведенні процесуальних дій, коментувати, заперечувати, скаржитись на дії представників органів, що проводять досудове розслідування, клопотати про перенесення судового засідання у разі наявності на те вагомих підстав. Додатково захиснику повинна надаватись реальна / не ілюзорна можливість взяти участь у судовому засіданні із врахуванням зі сторони судових органів його завантаженості / щільності графіку роботи;

- можливість підозрюваного, обвинуваченого бути не лише присутнім в судовому засіданні, але й брати в ньому участь та слідкувати за судовим розглядом, можливість ознайомитись під час судового засідання з матеріалами, які демонструються. При цьому, заходи на кшталт утримання обвинуваченого із застосуванням скляного бар'єру, що значною мірою

впливає на комунікацію із захисником та можливість користування нотатками повинні бути детально обґрунтовані та виправдані, із застосуванням компенсаційних заходів зі сторони держави;

- належні умови утримання, які б дозволяли обвинуваченому концентруватися, не зазнавати перевтоми та застосовувати розумову спритність при захисті своєї позиції;

- право на отримання та використання у судовому процесі альтернативного експертного висновку в разі наявності на те вагомих підстав. Можливості впливати на вибір особи експерта, брати участь у проведенні експертизи та допиті експерта;

- забезпечення доступу та права на ознайомлення із матеріалами провадження на усіх його етапах.

В кожній із цих складових «присутні» елементи прав сторони захисту, які передбачені ст. 6 Конвенції та є взаємопов'язаними.

Визначено ступінь та характер відображення європейських стандартів дотримання права на достатній час та права на достатні можливості у нормах національного законодавства, зокрема, аргументовано, що незважаючи на декларування у законодавстві ряду важливих положень, які направлені на гарантування прав сторони захисту та відповідають європейським стандартам, передбаченим Конвенцією та виробленим ЄСПЛ, є нагальна потреба в удосконаленні як положень КПК України, так і суттєвій роботі правозастосовного характеру.

Запропоновано доповнити ч. 10 ст. 290 КПК України умовами, які повинні враховуватись слідчим суддею при розгляді клопотання про встановлення строку на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, розширивши існуючі критерії (обсяг та складність матеріалів, умови доступу). Пропонується щонайменше додатково регламентувати наступні умови:

- дотримання порядку відкриття слідчим, прокурором матеріалів для ознайомлення;

- здійснення відкриття слідчим, прокурором матеріалів для ознайомлення в межах строку досудового розслідування;
- суворість ймовірного покарання;
- особові дані підозрюваного: вік, освіта, професія, стан здоров'я, здатність до сприйняття складної та об'ємної інформації, обставини особистого життєвого укладу підозрюваного та захисника;
- застосований запобіжний захід;
- наявність / заміна захисника, завантаженість захисника та графік його роботи;
- факт, строк та умови тримання під вартою, здатність захисника дістатися місця утримання його підзахисного;
- кількість підозрюваних, які аналогічно потребують доступу до матеріалів досудового розслідування;
- поведінка учасників ознайомлення та слідчого, прокурора;
- інші підстави, які об'єктивно унеможливають ознайомлення в запропоновані слідчим, прокурором строки (зокрема, пандемія, карантинні обмеження, обмеження руху транспорту тощо).

З метою дотримання європейських стандартів забезпечення права підозрюваного, обвинуваченого, його захисника мати можливості в частині безперешкодного доступу та ознайомлення із результатами та протоколами НСРД, необхідними для підготовки захисту, запропоновано внести зміни та доповнення до ч. 1 ст. 255 та ч. 5 ст. 290 КПК України.

Виокремлено за допомогою комплексного аналізу рішень ЄСПЛ умови (критерії), які повинні враховуватись слідчими суддями, суддями при визначенні питання щодо можливості / доцільності надання стороною обвинувачення доступу та права на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які сторона обвинувачення не вбачає за необхідне надати стороні захисту та притримується позиції щодо обмеження таких матеріалів для сторони захисту. До таких умов віднесено:

– за загальним правилом стороні захисту повинен бути наданий доступ до усіх матеріалів кримінального провадження з метою підготовки позиції захисту у справі, обмеження можуть бути виправдані у надзвичайно виняткових випадках і ні в якому разі не повинні вважатись звичною практикою;

– стороні захисту повинна надаватися можливість доступу не лише до доказів, що безпосередньо стосуються фактичних обставин справи, але й інших доказів, які можуть стосуватися прийнятності, достовірності й повноти перших;

– обмежувальний захід, що застосовується, не повинен обмежувати або зменшувати доступ до інформації, наданої особі таким чином, або в такій мірі, яка б суттєво зменшувала сутність права; обмеження повинно бути строго необхідним;

– конкуруючі інтереси, такі як національна безпека, або необхідність захисту свідків, які піддаються ризику репресій, або збереження секретних методів розслідування злочину повинні бути оцінені (зважені) щодо прав підозрюваного, обвинуваченого. Слідчий суддя, суд повинні оцінити реальну загрозу вказаним конкуруючим інтересам;

– в деяких випадках право на доступ може бути обмежено шляхом приховування певних доказів від сторони захисту з метою захисту основних прав іншої особи або захисту важливих суспільних інтересів;

– слідчий суддя, суд повинні встановити легітимність та обґрунтованість / виправданість застосування обмежувального заходу;

– при оцінці необхідності будь-якого обмеження обвинуваченому повинен бути забезпечений справедливий судовий розгляд, а тому будь-які труднощі, викликані обмеженням прав захисту, повинні бути належним чином компенсовані (врівноважені) адекватними процесуальними гарантіями;

– обмеження повинно буде пропорційне меті, яку очікується досягти;

– стороні захисту повинна надаватись можливість доступу та ознайомлення із матеріалами, що можуть виправдати обвинуваченого або зменшити обсяг обвинувачення, або сприяти пом'якшенню покарання. В разі строгої необхідності у обмеженні повинен встановлюватись баланс між публічним інтересом, необхідністю збереження у таємниці відомостей щодо факту, методів проведення негласних слідчих (розшукових) дій, осіб, які їх проводять та осіб, які залучалися до їх проведення, інформації, отриманої в результаті їх проведення, та правом підозрюваного, його захисника мати можливості, необхідні для підготовки захисту;

– протягом усього розгляду справи слідчий суддя, суд повинен мати змогу та активно реалізовувати таке повноваження щодо оцінки нерозкриття інформації у розрізі справедливості такого обмеження; оцінці підлягає етап досудового розслідування, на якому потенційно може застосовуватись обмеження, запропонована стороною обвинувачення тривалість обмеження; оцінці підлягає чи пізнє ознайомлення стороною захисту дозволить повноцінно реалізувати право, передбачене ст. 6(3)b Конвенції; суд повинен оцінювати ступінь значення для сторони захисту приховуваної інформації як до, так і в ході судового розгляду.

– слідчий суддя, суд повинні оцінити наскільки потенційне обмеження для захисту буде відповідати належним процесуальним гарантіям і чи буде виправданим законними інтересами та чи може таке обмеження перешкодити обвинуваченому обґрунтувати свою позицію захисту;

– повинно оцінюватись наскільки кожен із конфіденційних матеріалів зможе допомогти стороні захисту в підготовці позиції у справі; слідчий суддя, суд повинні брати до уваги як зміст секретних доказів, так і враховувати характер справи;

– врахуванню підлягає чи обвинувачення потенційно може бути обґрунтоване матеріалами, до яких планується обмежити доступ, та в якій мірі такі матеріали можуть бути використані стороною обвинувачення в суді;

– чи бере сторона захисту участь у вирішенні питання щодо обмеження наскільки це можливо з урахуванням чутливості матеріалів, чи повідомлена вона належним чином стосовно такого права;

– при вирішенні питання повинен враховуватись об'єм та зміст наданих стороні захисту матеріалів для ознайомлення, можливість робити заяви і брати участь в процесуальних діях, наскільки це було можливо без розкриття відповідних матеріалів.

Шляхом аналізу значної кількості рішень ЄСПЛ удосконалено підхід щодо розуміння кореляції права на захист, права на достатній час та можливості, права на справедливий судовий розгляд, принципу рівності сторін та змагальності.

Підтверджено необхідність встановлення змагальної процедури вирішення питання щодо матеріалів, ознайомлення з якими може бути обмежене на певному етапі досудового розслідування та запропоновано встановити критерії (умови) обмеження ознайомлення в порядку ст. 221 КПК України. Підтримано точку зору щодо необхідності встановлення переліку документів, які обов'язково (щонайменше) мають надаватися стороні захисту для ознайомлення в порядку ст. 221 КПК України.

Охарактеризовано необхідність гарантування особі, яка набула статусу підозрюваного, достатнього часу для підготовки захисту після повідомлення про підозру до моменту надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України.

З метою урівноваження права сторони захисту та сторони обвинувачення в частині продовження строку досудового розслідування слідчим суддею, запропоновано доповнити норми 295 та 295⁻¹ КПК України положенням, що в разі невручення підозрюваному та його захиснику копії такого клопотання в порядку, визначеному статтею 295 КПК України, прокурор, слідчий суддя при розгляді клопотання відмовляє у задоволенні клопотання та продовженні строку досудового розслідування.

Запропоновано законодавчо закріпити положення, яке б напряду вказувало, що розумні строки повинні бути збалансованими щодо часу, необхідного

підозрюваному, обвинуваченому для підготовки свого захисту.

Ключові слова: право на захист, достатній час, достатні можливості, доступ до матеріалів кримінального провадження, Європейський суд з прав людини.

SUMMARY

T. Marchenko. The right of the suspect, accused to have adequate time and facilities for the preparation of his defence: theory and practice of implementation in the criminal proceedings of Ukraine. – Research paper (manuscript). PhD thesis in Law, major 081 – Law. – National University «Odesa Law Academy», Odesa, 2021.

The dissertation is devoted to the study of the right of the suspect, accused to have adequate time and facilities for the preparation of his / her defence, in the context of European standards with a view to the peculiarities of the implementation of this right in the criminal proceedings of Ukraine.

From the standpoint of the established case law of the ECtHR, the content of the right of the defence to adequate time and the right to adequate facilities to prepare a position in the case was defined by identifying components / aspects of these rights, determining the conditions under which these rights will be respected. The following aspects (components) of the right to adequate time for the defence to prepare a position in the case are identified:

- the right to be informed in time about the nature and cause of the accusation, change of the accusation, new circumstances in the case, including submission of additional evidence by the prosecution;
- receive timely legal assistance and assistance from an interpreter, have enough time for meetings and communication with counsel;
- have timely access to case materials and have enough time to examine them, prepare notes and photocopies, discuss them with counsel;
- have adequate time to involve witnesses, obtain expert opinions;
- have adequate time to study the full text of the court decision in order to prepare a position for its appeal in the courts of higher instances and to be informed about the deadlines for its appeal.

The «components / aspects» of the right to adequate facilities for the suspect, accused in order to prepare an effective defence are:

- the opportunity for the suspect, accused to meet face to face with the rules of confidentiality, to consult, to prepare a position of defence with their counsels. At the same time, for the sake of effective defence, the number of meetings cannot be limited and have a «permissive» character, such as the issuance of passes by law enforcement officers;

- the possibility of uninterrupted confidential correspondence with the lawyer without the intervention and supervision of law enforcement officers;

- the opportunity to request the replacement of a lawyer in case of his ineffectiveness or absenteeism. In case of replacement of the counsel to have a sufficient opportunity to communicate with him in order to develop a defensive position. In case of appointment of a defence counsel by the state, the real possibility of such a counsel to fully participate in the case must be taken into account;

- the opportunity for the defence counsel to participate as actively as possible in the proceedings, to comment, object, complain about the actions of representatives of the agencies conducting the pre-trial investigation, to request a postponement of the court hearing if there are good reasons. In addition, the defence counsel should be given a real / non-illusory opportunity to take part in the court hearing, considering of his workload / density of work schedule by the judicial authorities;

- the possibility for the suspect or accused not only to be present at the court hearing, but also to participate in it and monitor the trial, the opportunity to examine during the court hearing the materials on display. At the same time, measures such as detention of the accused with the use of a glass barrier, which significantly affects the communication with the defence counsel and the possibility of using the notes must be substantiated and justified, with the application of compensatory measures by the state;

- adequate conditions of detention that would allow the accused to concentrate, not to become overtired and to use mental dexterity in defending his position;

- the right to obtain and use in court litigation an alternative expert opinion if there are good reasons for it. Opportunities to influence the choice of the expert, to participate in the examination and interrogation of the expert;
- access to the case materials and the right to examine them at all stages of proceedings.

In each of these components there are «elements» of the rights of the defence, which are provided by Art. 6 of the Convention and are interrelated.

The degree and nature of reflection of European standards of observance of the right to adequate time and the right to adequate facilities in the norms of national legislation are determined, in particular, it is argued that despite the declaration in the legislation of a number of important provisions aimed at guaranteeing the rights of the defence and meeting European standards provided by the Convention and developed by the ECtHR, there is an urgent need to improve both the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine and substantial enforcement work.

It is proposed to supplement Part 10 of Art. 290 of the CPC of Ukraine by conditions that must be taken into account by the investigating judge when considering a request to set a deadline for reviewing the materials of the pre-trial investigation, expanding the existing criteria (scope and complexity of materials, conditions of access). It is proposed to define at least in addition the following criteria:

- compliance with the order of opening of materials for acquaintance by the investigator, the prosecutor;
- opening of materials by the investigator, prosecutor for acquaintance within the term of pre-trial investigation;
- severeness of probable punishment;
- personal data of the suspect: age, education, profession, state of health, ability to perceive complex and voluminous information, circumstances of the personal life of the suspect and defence counsel;
- preventive measure applied;

- presence / replacement of a defence counsel, workload of a counsel and schedule of his work;
- fact, term and conditions of detention, ability of the counsel to reach the place of detention of his client;
- the number of suspects who similarly need access to the materials of the pre-trial investigation;
- behavior of the participants of the reviewing and the investigator, the prosecutor;
- other grounds that objectively make it impossible to review the materials within the timeframe proposed by the investigator, prosecutor (in particular, pandemic, quarantine restrictions, traffic restrictions, etc.).

In order to comply with European standards of ensuring the right of the suspect, accused, his defence counsel to have the opportunity in terms of unimpeded access and acquaintance with the results and protocols of covert investigative (detective) actions necessary for the preparation of defence, it is proposed to amend Part 1 of Art. 255 and Part 5 of Art. 290 of the CPC of Ukraine.

The conditions (criteria) to be taken into account by investigating judges, judges in determining the possibility / expediency of providing access by the prosecution and the right to review the materials of criminal proceedings, which the prosecution does not consider necessary to provide the defence and adheres to the position of restricting such materials to the defence were identified. These conditions / criteria include:

- as a general rule, the defence should be given access to all materials of the criminal proceedings in order to prepare a defence position in the case, restrictions may be justified in extremely exceptional cases and should in no case be considered common practice;
- the defence should be given access not only to evidence directly related to the facts of the case, but also to other evidence that may relate to the admissibility, reliability and completeness of the former;

- the restrictive measure applied must not restrict or reduce access to the information provided to the person in such a way or to such an extent as to significantly reduce the essence of the right; restrictions must be strictly necessary;
- competitive interests, such as national security, or the need to protect witnesses who are at risk of repression, or the preservation of secret methods of crime investigation, must be assessed (weighed) in relation to the rights of the suspect or accused. The investigating judge, the court must assess the real threat to these competing interests;
- in some cases, the right of access may be restricted by concealing certain evidence from the defence in order to protect the fundamental rights of another person or to protect important public interests;
- the investigating judge, the court must establish the legitimacy and validity / justification of the restrictive measure;
- when assessing the need for any restriction, the accused must be provided with a fair trial, and therefore any difficulties caused by the restriction of the rights of the defence must be adequately compensated (balanced) by adequate procedural guarantees;
- the restriction should be proportional to the goal expected to be achieved;
- the defence should be given access to those materials that may acquit the accused or reduce the charge or mitigate the sentence. In case of strict need for restriction, a balance must be struck between the public interest, the need to keep secret information about the fact, methods of covert investigative (search) actions, persons conducting them and persons involved in their conduct, information obtained as a result of such conducting, and the right of the suspect, his defence counsel to have the adequate facilities to prepare the defence;
- throughout the case, the investigating judge, the court must be able and actively exercise authority to assess non-disclosure of information in terms of the fairness of such a restriction; the stage of the pre-trial investigation at which the restriction could be potentially applied, the duration of the restriction proposed by

the prosecution, should be assessed; it is necessary to assess whether the late acquaintance by the defence will allow to fully exercise the right provided by Art. 6 (3) b of the Convention; the court must assess the degree of significance for the defence of hidden information both before and during the trial.

- the investigating judge, the court must assess the extent to which the potential restriction on the defence will meet the appropriate procedural guarantees and whether it will be justified by legitimate interests and whether such a restriction may prevent the accused from justifying his position of defence;

- it should be assessed to what extent each of the confidential materials will be able to assist the defence in preparing a position in the case; the investigating judge, the court must take into account both the content of secret evidence and take into account the nature of the case;

- it is necessary to take into account whether the accusation can potentially be substantiated by the materials to which it is planned to restrict access, and to what extent such materials can be used by the prosecution in court;

- whether the defence is involved in resolving the issue of limitation as far as possible, taking into account the sensitivity of the materials, and whether it has been duly notified of such a right;

- when deciding, the volume and content of the materials provided to the defence for review, the opportunity to make statements and participate in procedural actions should be taken into account, as far as possible without disclosing the relevant materials.

Due to analyzing a significant number of ECtHR decisions, the approach to understanding the correlation between the right to defence, the right to adequate time and facilities, the right to a fair trial, the principle of equality of arms and adversarial proceedings has been improved.

The need to establish a competitive procedure for resolving the issue on materials, access to which may be limited at a certain stage of the pre-trial investigation was confirmed, and proposed to establish criteria (conditions) for restricting access in accordance with Art. 221 of the CPC of Ukraine. The point of

view on the need to establish a list of documents that must (at least) be provided to the defence for review in accordance with Art. 221 of the CPC of Ukraine was supported.

The necessity of guaranteeing a person who has acquired the status of a suspect sufficient time to prepare a defence after notification of suspicion until the moment of granting access to the materials of the pre-trial investigation in accordance with Art. 290 of the CPC of Ukraine was characterized.

In order to balance the rights of the defence and the prosecution in terms of extending the pre-trial investigation by the investigating judge, it is proposed to supplement norms 295 and 295¹ of the CPC of Ukraine with the provision that in case the suspect and his defence counsel are not served with a copy of such a petition in the manner prescribed by Article 295 of the CPC of Ukraine, the prosecutor, investigating judge refuses to satisfy the petition and extend the pre-trial investigation.

It is proposed to legislate a provision that explicitly states that reasonable timeframes should be balanced in terms of the time required for a suspect or accused to prepare his or her defence.

Key words: right to defence, adequate time, adequate facilities, access to materials of criminal proceedings, European Court of Human Rights.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Список публікацій здобувача, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Марченко Т.Ю. Деякі аспекти реалізації права підозрюваного мати час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту в Україні. *Кримінальний процесуальний кодекс 2012 року: ідеологія та практика правозастосування* : колективна монографія / За заг. ред. Ю.П. Аленіна; відпов. за вип. І.В. Гловюк. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 368-394. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/9497>
2. Гловюк І.В., Марченко Т.Ю. Проблеми доступу сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний журнал: Право України*. 2018. № 8. С. 48-59. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2018_8/pravo_2018_8_s3/
3. Марченко Т.Ю. Сутність права обвинуваченого на достатній час та можливості для підготовки свого захисту у світлі практики Європейського суду з прав людини за 2019 рік. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 548-552
4. Marchenko Tetiana. The right of the accused to have adequate time and facilities for the preparation of his / her defence in ECHR's decisions: the main criteria to be considered by national courts. *Evropský Politický a Právní Diskurz*. 2021. V. 8, Iss. 1. p. 68-77. URL: https://eppd13.cz/?page_id=1653
5. Марченко Т.Ю. Кореляція права на доступ до інформації у кримінальному провадженні та права, гарантованого ст. 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод крізь призму рішень ЄСПЛ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 250-253. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2021/64.pdf

*Список публікацій здобувача, що засвідчують апробацію матеріалів
дисертації та додатково відображають її наукові результати*

6. Марченко Т.Ю. Право захисника мати достатній час та можливості для підготовки до захисту як складова права, передбаченого статтею 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Верховенство права очима правників-початківців*: матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 18 листопада 2017 р. / за ред. Г. О. Ульянової ; уклад.: Ю. Д. Батан, М. В. Сиротко [та ін.]. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2017. С. 256-258
7. Марченко Т.Ю. Право на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження: застосування національними судами практики Європейського суду з прав людини. *Практика Європейського суду з прав людини як джерело національного права*: матеріали круглого столу, 24 листопада 2017 року. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. С. 29-32
8. Марченко Т.Ю. Єдність статей 6(3)а та 6(3)b Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національній судовій практиці : матеріали III Дистанційної наукової конференції до 20-річчя НУ ОЮА та 170-річчя Одеської школи права, 11 грудня 2017 року. Одеса, 2017. С. 234-237
9. Марченко Т.Ю. Забезпечення конфіденційності зустрічей обвинуваченого із його захисником як складова права, гарантованого статтею 6(3)b Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Хмельницький, 2 березня 2018 року. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. С. 494-497
10. Марченко Т.Ю. Зв'язок принципу «equality of arms» та права, гарантованого статтею 6(3) в Конвенції про захист прав людини і

основоположних свобод. *Modern jurisprudence of the European Union: the interaction of law, rulemaking and practice* : materials of International research and training conference, April 17, 2018. Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie, 2018. С. 174-177

11. Martschenko T. JU. Überblick über die nationalen rechtsvorschriften über den grundsatz des rechts der verdächtigen, angeklagten, die zeit und möglichkeiten, die für die vorbereitung eines schutzes in der Ukraine benötigt werden. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2018 р. У 2-х т. / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Т. 2. С. 364-367

12. Марченко Т.Ю. Пропорційність обмеження права мати достатній час та можливості для захисту в контексті відкриття матеріалів досудового розслідування. *Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 13 червня 2018 року. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С.127-131

13. Марченко Т.Ю. Заміна захисника після відкриття матеріалів: забезпечення права на ознайомлення. *Адвокатура: минуле сучасність та майбутнє* : матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листопада 2018 р. / редкол.: Н.М. Бакаянова (голова) та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 672-675

14. Гловюк І.В., Марченко Т.Ю. Право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту, та доступ сторони захисту до результатів негласних слідчих (розшукових) дій. *Протидія злочинності: теорія та практика* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 26 жовтня 2018 року. Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 123-126

15. Марченко Т.Ю. Право обвинуваченого на час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту: практика ЄСПЛ 2018 року. *Правове*

життя сучасної України : у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 17 трав. 2019 р. / відп. Ред. Г.О. Ульянова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т.2. С. 369-373

16. Hloviuk I.V., Marchenko T. Yu. The problem of access to the results of covert investigative (detective) actions: the ECHR case-law overview and national aspect of the issue. *ECHR's Lirisprudence in Digital Era*: proceedings of the Int. sci. conf., May 31 – June 1, 2019. MES of Ukraine, Nat. Univ. «Odes. Acad. Of Law», SRC NALSU. exec. eds. H.A. Ulianova, V.A. Tuliakov. Odesa : Publishing house «Helvetika», 2019. 176-179

17. Марченко Т.Ю. Тенденції у застосуванні статті 6 (3) б Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод українськими судами: аналіз практики за жовтень 2019 року. *Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу* : матеріали VIII Всеукраїнського науково-практичного семінару, 06 грудня 2019 року. Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 36-42